

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Брокерська діяльність в Україні регулюється Законами України “Про товарну біржу”[1], “Про цінні папери та фондовий ринок”[2], Господарським та Цивільним Кодексами [3, 4], Законами України “Про державне регулювання ринку цінних паперів”[5], “Про оподаткування прибутку підприємств”[6], Кодексом законів України про працю тощо.

Брокер – це посередник у вузькому розумінні цього слова, він лише зводить продавців та покупців, отримуючи за це винагороду у вигляді комісійних. Брокерська діяльність є основною у біржовій торгівлі. Для здійснення цієї діяльності брокер з клієнтом укладає договір на брокерське обслуговування. Брокер в угодах може виступати від власного імені – тоді він укладає з клієнтом договір комісії, або від імені клієнта – тоді він укладає договір доручення.

Відповідно до законодавства брокер виконує такі функції: консультаційна робота; розміщення товарів у просторі та часі; допомога в управлінні активами; надання послуг щодо купівлі та продажу активів; хеджування цінних та курсових ризиків.

По-перше, при зустрічі з клієнтом брокер надає інформацію щодо цін на біржі та можливих напрямів їх змін, він же, як правило, радить, коли потрібно здійснювати ту чи іншу операцію. Особливо це важливо при відкритті хеджевих рахунків та спекулятивних позицій з ф'ючерсними контрактами, розрахованими на прогноз тенденції зміни ціни у майбутньому.

По-друге, під час торгівлі відбувається підбір конкретних продавців та покупців, (особливо це стосується ф'ючерсних контрактів, лише 1-2% від яких закінчується реальною поставкою-прийманням біржового товару), тобто знаходження саме того покупця, якому цей товар є необхідним.

По-третє, брокер надає клієнтові допомогу в управлінні фінансовими та товарними активами, даючи змогу через укладання ф'ючерсних та опціонних контрактів хеджувати цінні та курсові ризики.

По-четверте, саме брокер через укладання строкових контрактів допомагає розмістити товар у просторі та часі [7, с. 234].

Брокери мають свою саморегулюючу організацію – Національну асоціацію ф'ючерсної торгівлі, – яка взяла на себе виконання таких функцій [8, с. 61]:

- відбір фахівців з ф'ючерсної торгівлі для рекомендацій у члени бірж;
- захист інтересів та прав клієнтів бірж;

- контроль за брокерами та іншими учасниками торгівлі щодо виконання ними фінансових вимог (проведення таємних та комплексних ревізій всіх напрямів комерційної діяльності, пов'язаної з укладанням ф'ючерсних та опціонних контрактів.

Поки що в Україні робота із сертифікації та ліцензування належним чином поставлена лише на фондовому ринку, де діє чітка система підготовки та сертифікації фахівців.

Аналогічний стан справ і на зарубіжних фондових ринках. Там для фізичних та юридичних осіб, які займаються брокерською діяльністю на ринку цінних паперів, зокрема на фондовій біржі, встановлюються відповідні вимоги [9, с. 122]:

- професійні та кваліфікаційні до керівників та фахівців (в Україні брокерську фірму на фондовому ринку мають право заснувати три сертифікованих торговці, фондову біржу – 20 сертифікованих торговців цінними паперами);

- фінансові (торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність якщо має сплачений грошима статутний капітал у розмірі не менш як 120 тисяч гривень, брокерську діяльність та діяльність з управління цінними паперами – не менш як 300 тисяч гривень;

- організаційно-технічні та спеціальні.

Оскільки біржове законодавство в Україні недостатньо регламентує брокерську діяльність на товарних сировинних та фондовому ринках, діють додаткові нормативні акти, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України. Саме постанова Кабінету Міністрів України “Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку” №916 від 27.11.1995 р. законодавчо регламентує, що до складу засновників та членів аграрних бірж має входити не менше половини сільськогосподарських товаровиробників та представників переробної промисловості.

Підсумовуючи, можна зробити наступний висновок: без створення потужної брокерської індустрії становлення ефективного біржового ринку в Україні є неможливим.

Література

1. Закон України “Про товарну біржу”, від грудня 1991 року // Відомості ВР 1992, № 10.
2. Закон України “Про цінні напери та фондовий ринок” від 26 лютого 2006 року // Відомості ВР України, 2006, №38.
3. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22. - Ст.144.
4. Цивільний кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // ВВР.- 2003.- №№40-44.- Ст.356.
5. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” //ВВРУ. –1996. –№51. –С.292.
6. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” //ВВРУ –1997. – №27. –С.181.
7. Сохаська О.М. Біржова справа: Підручник. – 2-ге вид. змін й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.
8. Товарні біржі в Україні: Аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку /За ред. акад. УААН П. Саблука. –К.: Інститут аграрної економіки, 1997. – 278 с.
9. Биржевое дело: Учебник /Под ред. В.А. Галанова, А.И. Басова. –М.: Финансы и статистика, 1998. – 304 с.